

”Patteratio”

Vietin lapsuuteni kesistä melkoisen rupeaman isovanhempieni, Villen ja Hiljan torpassa Jäppilän Sakonkylässä. Mökissä ei ollut mitään nykyajan mukavuuksia, jopa sähkö puuttui. Se ei kylläkään pienen pojan puuhastelua haitannut, sillä sisäleikit öljylampun valossa olivat suorastaan jännittäviä. Mutta oli mökisä sentään jotain ”nykyaikaistakin”. Paristoilla toimiva radiovastaanotin ”tönötti” papan nimikkotuolin yläpuolelle rakennetulla hyllyllään hohtaen himmeää asteikkovaloa hämärään tupaan. Lukea en vielä osannut, mutta pappa kertoi jokaisen asteikkotaulussa olevan nimen merkitsevän radioasemaa jossakin päin maailmaa. Vaikka niitä ei koskaan kuunneltu, pelkkä tieto laitteen ominaisuudesta kiihotti mielikuvitustani. Isovanhempieni radio oli sotareissun ”tuliaisia” ja sillä oli oma tarinansa. Jatkosodan muuttuessa asemasodaksi, tuli radion kuuntelusta sotilaille suosittua ajanvietettä.

Hannu Herranen

Armeijalla ei ollut tarjota riittävää määrää vastaanottimia moiseen viihdekäyttöön, mutta Oy Radio E. Hellberg alkoi valmistaa yksinkertaisia ja toimintavarmoja Korsuradioiksi nimettyjä vastaanottimia. Koska radiot eivät kuuluneet armeijan kalustoon, miehet ostivat niitä porukalla. Ostohinta oli 3 900 silloista markkaa, mutta mikäli vastaanottimen tilasi Propaganda-Aseveljet Oy:n kautta, putosi hinta 2 750 markkaan.

Radio oli neliputkinen, rakennettu faneeriseen koteloon ja sen etuseinän suojakannen kääntöpuolelle oli maalattu shakkiruudusto. Voimanlähteenä oli kookas 120 voltin anodiparisto ja hehkujännitteensä radio sai kahdesta 1,5 voltin kookkaasta sähköparista. Sodan päätyttyä radion uusi omistaja ratkaistiin usein pelikorteilla. Eikä vastaanotin monia kiinnostanutkaan, sillä suhteellisen kalliita paristo-

Ja käyttävälle radiolle ei sähkön vähitellen yleistyessä ollut tarvetta läheskään kaikissa kodeissa. Mutta Sakonkylän Herrasilla oli. Isäni kertoman mukaan isovanhempieni tuleva radio oli päätynyt tavalla tai toisella sodasta palanneen isän serkun, Hilpi Nyysösen omaisuudeksi. Häneltä itsekin sotatouhujen jälkeen työelämänsä aloittanut isäni sen vanhemmilleen osti. Näin oli mökkiin saatu radio! Ville rakensi radiolle hyllyn ja antennilanka vedettiin talon harjalta savusaunan kupeelle, johon pystytettiin puinen antennimasto.

Lisäksi maahan haudattiin metalliämpäri, johon yhdistetyn maajohdon saattoi nähdä talon ulkoseinällä. Tuvan sisäseinällä oli puolestaan antennista tulevan johdon päässä minua pitkää vaivannut pieni laite, jossa olevan vivun mummoni käänsi aina ukonilman uhatessa ala-asentoon. ”Ettei salama pääse sisälle vaan menee ämpäriin”, perusteli mummoni. Kyllä minulla riitti pohdittavaa: miten ihmeessä se salama saatiin maahan ämpäriin, ja mihin se sieltä meni? Myöhemmin minulle selvisi, että kysymys oli vaihtokytkimestä, jolla antenni kytkettiin irti radiosta ja oikosuljettiin maahan. Paristot olivat kalliita ja niitä tilattiin tarpeen mukaan kirkonkylän osuuskauppaan, josta pappa niitä kauppareissuillaan nouti.

Yksi anodiparisto ja kaksi hehkuparia nahkaremmeillä kiinnitettyinä täyttivät papan polku-pyörän koko tavaratelineen. Ajan tavan mukaan käytetyt paristot puolestaan kierrätettiin hautaamalla ne ulkokuusin taakse, jossa niiden vähitellen hapettuvat kappaleet olivat ikävä riesa onkimatoja tonkiessani.

Mitä sitten radiosta kuunneltiin? Kalleudesta johtuen radion käyttö oli säännösteltyä. Yleensä isoisäni avasi radion vasta seitsemältä STT:n iltaututisten aikaessa. Myös iltahartaus kuului kuunneltaviin ohjelmiin, mutta sittenpä radio suljettiin. Vastaavasti aamuisin kuunneltiin uutiset ja aamuhartaus. Sunnuntaisin oli vuorossa Jumalanpalvelus, joka minun oli tultava sisälle

kuuntelemaan. Silmälasit nenällä ja virsikirja kädessään keinuolissaan istuva mummoni veisasi radioseurakunnan mukana kaikki virret. Markus-setää en muista kuunnelleeni, mutta joskus sain nauttia lastenlauluista. 1950-luvun lopulla sain ”oikeuden osallistua” jatko-kuunnelmasarjaan Pekka Lipposen ja Kalle-Kustaa Korkin seikkailuista. Pari-valjakon ahväärien ja konnajahtien vaiheita jännitin joka solullani ja aina jaksot päättyivät juuri jännimpään kohtaan ja kuulutukseen ...”jatkuu huomenna”... Intohimoisena veikkaajana Ville-papan suosikkiohjelma oli puolestaan lauantai-iltana luettu oikea veikkausrivi.

”Patterratio”, kuten mummoni apaaraattia kutsui, sai surkean lopun. Isäni hankki joskus 1960-luvulla jo leskeksi jääneelle äidilleen pienen transistoriradion ja vanha ”puuloota” luovutettiin minulle. Olin tuolloin kova rakentelemaan yksikertaisia radioita ja vahvistimia, mutta käyttövarani eivät riittäneet uusien komponenttien ostamiseen. Niinpä kävin pyytämässä ja sain pieksämäkeläiseltä Radio-Soitin Heikkiseltä vanhoja rikkonaisia putkiradioita, joista juottelin irti eri komponentteja omaan uusiokäyttöön. Ja siinä samassa huussa tulini purkaneeksi myös tuon ”patterration”. Arvaat, että nyt harmittaa...